

ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

УДК 371.1.07

Ольга Лебідь, докторант кафедри педагогіки та психології
Університету імені Альфреда Нобеля, м. Дніпро

ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

У статті досліджено процесний підхід до стратегічного управління загальноосвітнім навчальним закладом. Проаналізовано послідовність етапів здійснення стратегічного управління загальноосвітнім навчальним закладом: стратегічний аналіз, визначення місії та стратегічних цілей, формування набору стратегічних альтернатив, розробка стратегічного плану, затвердження і реалізація стратегії, оцінка результатів впровадження стратегії та можливих змін стратегічного плану.

Ключові слова: стратегічне управління, загальноосвітній навчальний заклад, процесний підхід, стратегія.

Літ. 7.

Ольга Лебедь, докторант кафедры педагогики и психологии
Университета имени Альфреда Нобеля, г. Днепр

ПРОЦЕССНЫЙ ПОДХОД К СТРАТЕГИЧЕСКОМУ УПРАВЛЕНИЮ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ УЧЕБНЫМ УЧРЕЖДЕНИЕМ

В статье исследованы процессный подход к стратегическому управлению общеобразовательным учебным учреждением. Проанализированы последовательность этапов осуществления стратегического управления общеобразовательным учебным учреждением: стратегический анализ, определение миссии и стратегических целей, формирование набора стратегических альтернатив, разработка стратегического плана, утверждение и реализация стратегии, оценка результатов внедрения стратегии и возможных изменений стратегического плана.

Ключевые слова: стратегическое управление, общеобразовательное учебное учреждение, процессный подход, стратегия.

Olha Lebid, Doctoral Student of the Pedagogy and Psychology Department, Alfred Nobel University, Dnipro

THE PROCESSING APPROACH TO THE STRATEGIC MANAGEMENT OF COMPREHENSIVE EDUCATION INSTITUTION

The article deals with the process approach to the strategic management of comprehensive educational institution. The essence of the concept 'strategic management of comprehensive educational institution' is revealed. It is noted that the strategic management of the organization in the context of the process approach is considered as a sequence of implementation of interrelated actions aimed at achieving the final result.

The sequence of stages of implementation of strategic management of comprehensive educational institution is analyzed: the strategic analysis, which involves an analysis of the external and internal environment of comprehensive educational institution; definition of the mission and strategic goals of comprehensive educational institution, which serve as the basis of implementing the overall strategy for its development as a coherent system; the formation of a set of strategic alternatives and, on the basis of evaluation of their prospects for the selection of the best; development of a strategic plan based on the choice of one or several alternative options for the development of comprehensive educational institution that can be used simultaneously or in a complex, as well as the development of specific programs for the implementation of such a plan; approval and implementation of the strategy through the application of modern effective methods and tools of strategic management; evaluation of the results of the implementation of the strategy and possible changes to the strategic plan, for which a system of indicators is being developed, the use of which serves as an information base for making decisions on the need to make changes to the chosen strategy for the development of comprehensive educational institution.

It is proved that the process approach helps managers to maintain conditions that affect the quality of the functioning of comprehensive educational institution, identify and formulate management of key processes in the development of all spheres of its activity.

Keywords: strategic management, the comprehensive educational institution, the process approach, a strategy.

Постановка проблеми. Стратегічне формуванню і виконанню стратегій розвитку управління загальноосвітнім навчальним загальноосвітнього навчального закладу, які закладом – це система рішень і дій по забезпечують його взаємодію з зовнішнім оточенням

ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

з метою підвищення конкурентоспроможності загальноосвітнього навчального закладу і забезпечення його розвитку у майбутньому.

Для забезпечення підвищення ефективності стратегічного управління загальноосвітнім навчальним закладом, на наш погляд, необхідно сконцентрувати увагу на процесному підході, який дозволяє активізувати внутрішні резерви організації, сприяє ефективному залученню зовнішніх ресурсів та допомагає оптимізувати організаційну структуру загальноосвітнього навчального закладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток теорії стратегічного управління в системі освіти зробили В. Вознюк, Б. Гершунський, Л. Грицяк, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, Т. Жорняк, Л. Карамушка, К. Колеснікова, В. Колпаков, О. Мармаза, В. Маслов, С. Натрошвілі, Н. Островерхова, О. Пометун, М. Поташник, О. Родіонов, П. Третьяков, Л. Щоголева та інші. Однак окремі аспекти цієї проблеми з'ясовано не повністю, в тому числі, більш детального дослідження потребують питання пов'язані з використанням процесного підходу до стратегічного управління загальноосвітнім навчальним закладом.

Мета статті полягає у розгляді питань, які стосуються процесного підходу до стратегічного управління загальноосвітнім навчальним закладом.

Виклад основного матеріалу. Процесний підхід до розкриття сутності стратегічного управління загальноосвітнім навчальним закладом ґрунтується на визначенні певної послідовності етапів здійснення такого управління. Л. Дончак і О. Ціхановська стверджують, що стратегічне управління організацією в контексті процесного підходу розглядається як послідовність процесу реалізації взаємопов'язаних дій, направлених на досягнення кінцевого результату [2].

Серед науковців існує різне бачення кількості етапів стратегічного управління і послідовності їх застосування. Традиційно початковим етапом вважається етап стратегічного аналізу, який передбачає аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища загальноосвітнього навчального закладу. За своєю суттю стратегічний аналіз є етапом передпланових досліджень, на якому визначається поточний стан загальноосвітнього навчального закладу і виявляються умови для його подальшого успішного розвитку. Таким чином, на етапі аналізу створюється необхідна інформаційна база, що дозволяє найбільш ефективним чином провести процес визначення місії, цілей та вибору альтернатив.

На другому етапі має визначатися місія та стратегічні цілі загальноосвітнього навчального закладу, які виступають засадничими підвалинами реалізації загальної стратегії його розвитку як цілісної системи. У широкому розумінні місія втілює філософію організації, тобто визначає цінності, переконання, пріоритети і принципи, якими керується колектив. У більш вузькому значенні місія декларує причини створення, основні цілі і напрями діяльності організації; продукти або послуги, які виробляє організація, а також потенційні ринки і споживачів, для яких вона працює [7, 115]. Отже, місія загальноосвітнього навчального закладу – це сформульоване твердження відносно того, для чого або з яких причин існує загальноосвітній навчальний заклад.

Аналіз наукових праць з проблеми визначення та формулювання місії організації дав змогу визначити, що для того, аби місія виконувала свою провідну роль у стратегічному управлінні загальноосвітнім навчальним закладом, вона повинна чітко вказувати на напрям розвитку освіти і самого загальноосвітнього навчального закладу; місія повинна давати чіткі відповіді на потреби та очікування заінтересованих груп споживачів освітніх продуктів: суспільства в цілому, учнів та їх батьків, місцевої влади, бізнесу, педагогічного персоналу, співробітників і керівників; місія має містити інформацію про інструменти та технології своєї реалізації і водночас не суперечити практичним діям; місія має поєднувати керівництво, педагогічний колектив, співробітників, учнів, їх батьків та представників інших контактних аудиторій, що впливають на діяльність загальноосвітнього навчального закладу; згуртовувати всіх навколо конкретної концепції розвитку загальноосвітнього навчального закладу.

На відміну від місії, цілі організації – це конкретний стан окремих її характеристик, досягнення яких є для неї бажаним, саме на це спрямована її діяльність. Вони являють собою суб'єктивне вираження таких реальних обставин, як характер виробничого потенціалу організації, її роль і місце в суспільній системі, інтереси партнерів і споживачів [6, 17]. Ціль – конкретний стан окремих характеристик організації, на досягнення яких спрямована її діяльність, бо це для неї бажано [3, 340 – 341]. Отже, процес визначення місії і цілей загальноосвітнього навчального закладу є досить важливим етапом стратегічного управління, який спрямовує всю його подальшу діяльність на досягнення цих цілей. Визначення конкретних цілей загальноосвітнього

навчального закладу допомагає перейти від загального формулювання місії до окремих планів роботи, за допомогою яких можна досягти успіху.

Після визначення на попередніх етапах основних стратегічних напрямів та конкретних цілей розвитку, формується набір стратегічних альтернатив та, на основі оцінювання їх перспективності здійснюється відбір найкращої. Стратегічні альтернативи – це набір варіантів стратегічного розвитку організації, що дозволяють досягти стратегічних цілей організації у всьому їх різноманітті [1, 101]. Отже, під стратегічними альтернативами розуміються можливі стратегічні напрями руху загальноосвітнього навчального закладу.

На думку, В. Маркової і С. Кузнецової, процес формування і оцінки альтернативних варіантів розвитку організації є самостійною цінністю для стратегічного управління, оскільки дозволяє керівникам осмислити можливі напрями розвитку. Науковці стверджують, що цей етап має спонукати до роздумів про те, що може статися у зовнішньому середовищі й до яких наслідків для організації це може привести [5, 30]. Тому, передбачення змін забезпечить підвищення гнучкості загальноосвітнього навчального закладу.

Ще одним важливим етапом є розробка стратегічного плану на основі вибору однієї або декількох альтернативних варіантів розвитку загальноосвітнього навчального закладу, що можуть використовуватись одночасно або в комплексі, а також розробка конкретних програм для реалізації такого плану. Стратегічний план загальноосвітнього навчального закладу слід розглядати як програму, яка спрямовує його діяльність протягом тривалого періоду часу. Процес створення стратегічного плану є стратегічне планування.

О. Ковтун стверджує, що стратегічне планування є формою виявлення і представлення стратегії організації, тобто формою виявлення можливостей і проблем організації у досягненні певних довгострокових цілей на основі певної (обраної) стратегії поведінки і розвитку [4, 185]. Тому, можна зробити висновок, що стратегічне планування ототожнюється з розробкою основної стратегії розвитку загальноосвітнього навчального закладу.

Як окремий етап доцільно виділити затвердження і реалізацію стратегії шляхом застосування сучасних ефективних методів та інструментів стратегічного управління. Під реалізацією стратегії розуміється комплекс управлінських дій щодо забезпечення її

виконання, що включає послідовне виконання пунктів стратегічного плану, розподіл обов'язків, відповідальності, заходи стимулювання, необхідну координацію зусиль підрозділів організації і відповідний контроль [1, 111]. Таким чином, реалізація стратегії включає проведення стратегічних змін в загальноосвітньому навчальному закладі, що переводять його в такий стан, в якому він буде готовий до проведення стратегії в життя.

Заключним етапом зазвичай виступає оцінка результатів впровадження стратегії та можливих змін стратегічного плану, для чого розробляється система показників, використання якої служить інформаційною базою для прийняття рішень про необхідність внесення змін до обраної стратегії розвитку загальноосвітнього навчального закладу. Вибрана стратегія підлягає ретельній оцінці, яка є підтвердженням того, чи приведе вибрана стратегія до досягнення цілей загальноосвітнього навчального закладу. Оцінка стратегії проводиться шляхом порівняння результатів роботи з цілями. Процес оцінки використовується як механізм зворотного зв'язку для коректування стратегії.

Висновки. На нашу думку, процесний підхід дає можливість створювати інформаційні бази, що стосуються системи стратегічного управління. Процесний підхід допомагає керівникам підтримувати умови, які впливають на забезпечення якості функціонування загальноосвітнього навчального закладу, виявляти та формувати управління ключовими процесами у розвитку всіх сфер його діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бгашев М.В. *Стратегический менеджмент. учеб. пособ.* / Максим Вадимович Бгашев. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 2012. – 181 с.
2. Дончак Л.Г. *Сутність та удосконалення стратегічного управління підприємством* / Л.Г. Дончак, О.М. Ціхановська // *Економіка. Управління. Інновації. Серія: Економічні науки.* – 2016. – № 2 (17). – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2016_2_8
3. Завадський Й.С. *Економічний словник* / Й.С. Завадський, Т.В. Осовська, О.О. Юшкевич. – К.: Кондор, 2006. – 356 с.
4. Ковтун О. І. *Стратегія підприємства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]* / Олег Іванович Ковтун. – Львів: Новий Світ, 2006. – 388 с.
5. Маркова В.Д. *Стратегический менеджмент: Курс лекций* / В.Д. Маркова, С.А. Кузнецова. – М.: ИНФРА-М; Новосибирск: Сибирское соглашение, 1999. – 288 с.
6. Никитчук А.А. *Стратегическое планирование: учеб. пособ.* / А.А. Никитчук, О.П. Недоспасова. – Северск: Изд-во СТИ НИЯУ МИФИ, 2010. – 49 с.

7. Швыдкая М. В. Рефлексивная культура как акмеологический инвариант профессионализма кадров управления: дис... канд. психол. наук: 19.00.13 / М. В. Швыдкая. – М.: РГБ, 2006. – 176 с.

REFERENCES

1. Bhashev, M.V. (2012). *Stratehicheskii menedzhment* [Strategic Management]. Saratov, Saratovskii universitet Publ., 181 p. [in Russian].
2. Donchak, L.H. & Tsikhanovska, O.M. (2016). *Sutnist ta udoskonalennia stratehichnoho upravlinnia pidpryemstvom* [Essence and improvement of strategic enterprise management]. *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii. Ekonomichni nauky* [Economy. Management. Innovations. Economic sciences], no. 2 (17). Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2016_2_8 [in Ukrainian].

3. Zavadskyi, I.S., Osovska, T.V. & Yushkevych, O.O. (2006). *Ekonomichni slovniki* [Economic Dictionary]. Kyiv, Kondor Publ., 356 p. [in Ukrainian].

4. Kovtun, O.I. *Stratehiia pidpryemstva* [Enterprise strategy]. Lviv, Novyi svit Publ., 388 p. [in Ukrainian].

5. Markova, V.D. & Kuznetsova, S.A. (1999). *Stratehicheskii menedzhment* [Strategic Management]. Moskva, INFRA-M Publ., Novosibirsk, Sibirskoe sohlashenie Publ., 288 p. [in Russian].

6. Nikitchuk, A.A. & Nedospasova, O.P. (2010). *Stratehicheskoe planirovanie* [Strategic planning]. Seversk, STINIYaU MIFI Publ., 49 p. [in Russian].

7. Shvydkaia, M.V. (2006). *Refleksivnaia kultura kak akmeologicheskii invariant professionalizma kadrov upravleniianauk* [Reflexive culture as an acmeological invariant of the professionalism of the cadre of management]. *Candidate's thesis*. Moscow, RHB Publ., 176 p. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 24.11.2017

УДК 378.011.3 – 51:62]:05.963.1:004.087.02

Валентина Перегудова, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти, трудового навчання та технологій Бердянського державного педагогічного університету

FLASH-ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

У статті пропонуються шляхи активізації самостійної роботи майбутніх учителів трудового навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій навчання, зокрема Flash-технологій, та спеціального бланку самостійної роботи, який базується на основі схемних і знакових моделей, на прикладі вивчення дисципліни "Технологія машинобудування".

Ключові слова: самостійна робота, Flash-технологія, схемні і знакові моделі.

Рис. 2 Літ. 5.

Валентина Перегудова, кандидат педагогических наук, доцент кафедры профессионального образования, трудового обучения и технологий Бердянского государственного педагогического университета

FLASH-ТЕХНОЛОГИЯ КАК СРЕДСТВО АКТИВИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ

В статье предлагаются пути активизации самостоятельной работы будущих учителей трудового обучения средствами информационно-коммуникационных технологий обучения, в частности Flash-технологии, и специального бланка самостоятельной работы, в основе которого – схемные и знаковые модели, на примере изучения дисциплины "Технология машиностроения".

Ключевые слова: самостоятельная работа, Flash-технология, схемные и знаковые модели.

Valentyna Perehudova, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor of the Vocational Education, Labor Training and Technology Department Berdyansk State Pedagogical University

FLASH TECHNOLOGY AS A TOOL OF ACTIVATING THE STUDENTS' INDEPENDENT WORK

The article proposes the ways of activating the independent work of future teachers of labor education with the use of information and communication technologies of training, in particular, Flash technology, and a special form of independent work, which is based on schematic and sign models, on the example of studying the discipline "Technology of mechanical engineering".

Flash technology, which is a promising area for using multimedia technologies in the learning process, allows creating and using the interactive animated multimedia applications with vector graphics. Training flash rollers differ from the traditional presentation with special flexibility and dynamism, high quality visualization of the studied objects, require a minimum amount of time to load on the screen.